ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ବନାମ

ବିହାରି ଲାଲ୍

ସେପ୍ଟେମ୍ବର 5,1994

[କେ. ରାମସ୍ୱାମୀ ଏବଂ ଏନ୍. ଭେଙ୍କଟଚଲା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ସେବା ଆଇନ - ସାର୍ବଜନୀନ ସେବା :

ମୌଳିକ ନିୟମ : ନିୟମ 56 (j)

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଆଦେଶ - ବୈଧତା - ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସରକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେବା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ - ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଆଦେଶରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ କ୍ଷମତାର ପରିସର।

ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କର ଉନ୍ନତି ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ସେ ଜଣେ ଖରାପ ବର୍ଗର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଲା ବୋଲି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ଚାକିରିରୁ ଅବସର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତା ଏହି ଆଦେଶକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ଯାହା ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦେଇଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରେ ପୁନଃସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ପରେ ରାଜ୍ୟ ଏହି ଅଦାଲତରେ ଏକ ଅପିଲକୁ ଆଗତ କରିଥିଲା ।

ଅପିଲଟିର ଫଇସଲା କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ :1. ମୌଳିକ ନିୟମର ନିୟମ 56 (j) ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିବା ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ନେବା ପାଇଁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ସମଗ୍ର ସେବା ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ବିଚାର କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ଅବଗତ କରାଯିବା ଉଚିତ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତବ୍ୟ, ଯାହାକୁ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରତିକୂଳ ଭାବରେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଅବଗତ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହା ବୃତ୍ତାନ୍ତର ସାମଗ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଉପରେ ଅଛି,

ଏବଂ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ପହଞ୍ଚିବେ ଯେ ଲୋକହିତରେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଦିଆଯିବା ଉଚିତ କି ନାହିଁ।

2. ଅଦାଲତଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ଯେ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କେତେକ ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ସମେତ ସାମଗ୍ରିକ ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଯଦିଓ ବୈଷୟିକ କାରଣରୁ ଅପିଲ କିମ୍ବା ପୁନରୀକ୍ଷଣରୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଜନସେବାରେ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଲୋକହିତରେ ନିଆଯାଇଥିବା ସଚ୍ଚୋଟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କ୍ଷମତାର କୌଣସି ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିବା ପ୍ରୟୋଗ କିମ୍ବା କ୍ଷମତାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ପ୍ରୟୋଗର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଏକ ଭିନ୍ନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉପସଂହାର ଏହାର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରୟୋଗରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ/ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଏକ ଆଧାର ହେବ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ମାତ୍ର ନଅ ମାସ ବାକି ଅଛି, ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦେବାରେ କୌଣସି ଉପଯୋଗୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବ ନାହିଁ।

3. ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରକୃତିର ମାମଲାରେ, ସରକାର ତୁରନ୍ତ ପ୍ରତିକାର କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ପାଇବା ଉଚିତ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ପରେ ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ଅପିଲ ଦାୟର କରାଯାଇଥିଲା ।

ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 6307/1994 ।

ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ପି. ସଂଖ୍ୟା 93 (ଏସ୍/ଏସ୍)/1992 ରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର 4.5.92 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବି. ଏସ୍. ଚୌହାନ ଏବଂ ଆର୍. ବି. ମିଶ୍ର ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ରାଜୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରନ ଏବଂ ସୁଶ୍ରୀ ସୁଧାନା ରାମଚନ୍ଦ୍ରନ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା :

ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଉଭୟ ପକ୍ଷର ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରଦାତା ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ବିକ୍ରୟ କର ବିଭାଗରେ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ (ଆକଳନ) ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । 1991 ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର 28 ର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ, ତାଙ୍କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଚାକିରିରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଜଣେ ଖରାପ ଶ୍ରେଣୀର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା । ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 93/1992 ରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆପତ୍ତି କରାଯିବା ପରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାର 1992 ମସିହା ମେ 5 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରେ, ସାକ୍ଷ୍ୟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଆଦେଶ ବିନା କୌଣସି ଭାବରେ ଦଣ୍ଡ ଭାବରେ ଥିଲା ଯାହା ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 311 ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବା ସହିତ ସମାନ । 1989-90 ର ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତିବେଦନ ବିଚାରଧୀନ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ଫଇସଲା ବିନା ଏହାକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଏବଂ ବେଆଇନ ପ୍ରୟୋଗ ସହିତ ସମାନ ଥିଲା ।

ଆମେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରିଛୁ ଯିଏ ଓକିଲଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ହାଜର ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିଉତ୍ତର ସତ୍ୟପାଠ ଦାୟର କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସ୍ଥିରୀକୃତ ଆଇନ ଯେ ମୌଳିକ ନିୟମର ନିୟମ 56 (j) ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିବା ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ନେବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ସମଗ୍ର ସେବା ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ବିଚାର କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ଅବଗତ କରାଯିବା ଉଚିତ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତବ୍ୟ, ଯାହାକୁ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରତିକୂଳ ଭାବରେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଅବଗତ କରାଯିବା ଉଚିତ । ବୃତ୍ତାନ୍ତର ସାମଗ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଉପରେ, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ପହଞ୍ଚିବେ ଯେ ଲୋକହିତରେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଦିଆଯିବା ଉଚିତ କି ନାହିଁ । ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବାସ୍ତବ ବିଷୟବସ୍ତୁ ନଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଚାରିପାଖରେ ସୃଷ୍ଟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଖ୍ୟାତି ଏପରି ହୋଇପାରେ ଯେ ତାଙ୍କର ଆହୁରି ଅବିରତ ରହିବା ଜନସେବାର ଦକ୍ଷତାକୁ ବିପଦରେ ପକାଇବ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ତେଣୁ, ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ଅବସର ଦେବା ପାଇଁ ସରକାର ବୈଧାନିକ ଭାବେ ନିଜର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ । ଅଦାଲତଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ଯେ

କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କେତେକ ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ସମେତ ସାମଗ୍ରିକ ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଯଦିଓ ବୈଷୟିକ କାରଣରୁ ଅପିଲ କିମ୍ବା ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଜନସେବାରେ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଲୋକହିତରେ ନିଆଯାଇଥିବା ସଙ୍କୋଚ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କ୍ଷମତାର କୌଣସି ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କିମ୍ବା କ୍ଷମତାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ପ୍ରୟୋଗର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଉପସଂହାର ଏହାର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରୟୋଗରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ/ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଏକ ଆଧାର ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ମାମଲାରେ,1992 ମସିହା ମେ 4 ରେ ରାୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଦିନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦସ୍ତଖତର ସ୍ୟାହି ମଧ୍ୟ ଶୁଖି ନଥିଲା, ତାଙ୍କୁ ପୁନଃସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା । 1995 ମସିହା ମେ 31 ତାରିଖରେ ସେ ତାଙ୍କର ଅବସର ବୟସ ପୂରଣ କରିବା ପରେ ଅବସର ନେବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଉ ମାତ୍ର ନଅ ମାସ ବାକି ଅଛି । ମାମଲାର ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ, ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ଅପିଲକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ କୌଣସି ଉପଯୋଗୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଏହା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ଯେ ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରକୃତିର ମାମଲାରେ ସରକାର ତୁରନ୍ତ ପ୍ରତିକାର କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଦାଲତରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନେବା ଉଚିତ । ଅବସରକ୍ରମେ, ପୁନଃସ୍ଥାପନ ପରେ 1992 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 18 ରେ ଅପିଲ ଦାୟର କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ହେବ ଯେ ଅବଶିଷ୍ଟ ସେବା ଅବଧିରେ ଯଦି ଉତ୍ତରଦାତା କୌଣସି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଉପଯୁକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତୁରନ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କୁ ବିବରଣୀ ଦେଇପାରିବେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ ତାଙ୍କୁ ବିନା କୌଣସି ନୋଟିସ୍ କିମ୍ବା ତଦନ୍ତରେ ଚାକିରିରୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବେ । ତଦନୁସାରେ ଅପିଲଟି ବିନା କୌଣସି ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଫଇସଲା କରାଯାଇଥାଏ ।

ଟି. ଏନ୍. ଏ.

ଅପିଲର ଫଇସଲା ହେଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

କ୍ରିଷ୍ଣା ଦାଶ

ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।